

Halle-Jørn Hanssen:

KENYA FORTSATT PÅ KANTEN AV STUPET

Internflyktingene fortviler etter sterkt ødeleggende og til dels meget voldelige opptøyer som for en stor del var forankret i gamle etniske konflikter

Besøk i flyktingleirene

En bondekone fra Kikujufolket i en leir med vel 2000 internt fordrevne i Molo, 150 km fra Nairobi, slår i samtalen fast: Hun skal aldri mer tilbake til gården. I forbindelse med valgene i 1992 fikk de mye ødelagt og var fordrevne for en tid, det samme skjedde i 1997, men denne gangen var det mye verre. Faren og broren ble drept, og alt på gården er ødelagt selv om hun, mannen og barna berget livet. Regjeringen må hjelpe oss med et alternativ et annet sted, legger hun til.

Denne bondekona og alle de andre kom til leiren akkurat ved årsskiftet. Nå 3 måneder seinere er hennes og alle de andre internflyktingenes situasjon i denne og alle andre leirer i Kenya den samme. I Nairobi prates det mye blant politikerne om alt som skal gjøres, men intet er så langt gjort når det gjelder å finne varige politiske løsninger på de underliggende årsaker som har skapt flyktingproblemene. Myndigheten har heller ikke maktet i gi noe nyttig tilleggsbidrag til flyktingenes hverdag. Ingen nasjonal politisk leder verken fra Kibakis parti, Partiet for nasjonal enhet, PNU, eller fra Raila Odinga parti, ODM, Den appellsingule demokratiske bevegelse, har ennå besøkt noen av leirene.

Inntrykkene fra flyktingleirene skifter fra sted til sted

Naivasha

I Naivasha vel en times kjøring fra Nairobi møtte vi de første leirene. Kenya Røde Kors er hovedansvarlig for koordinering av alle hjelpetiltak både her og andre steder i landet. I denne byen som er hovedsentret for Kenyas produksjon av blomster for eksport, er det to leirer. Den ene er for i kikuyuer som ble jaget fra hjem og gård og grunn i den store nasjonalparken Masai Mara og først og fremst byen Narok der masaiene er den største folkegruppen De aller fleste masaiere støttet opposisjonen ODM og Odinga under valget.. Om lag 3500 mennesker, de aller fleste kikuyuer, bor i denne leiren. De vi snakket med, fortalte at så snart nyhetene rakk fram til byen Narok 29. desember om at Kibaki hadde vunnet presidentvalget, så angrep grupper av unge masaiere med kniver, økser og spyd. Familier av kikuyu bakgrunn fikk noen minutter på å komme seg ut av sine hjem. Menn som gjorde motstand ble angrepet, og flere ble drept eller hardt skadd. Masaiene som angrep, var til dels meget brutale i sin framferd.

Den andre leiren er for luouer som arbeider på blomsterplantasjene i Naivasha, men som fikk sine hjem ødelagt av bandittgrupper av kikuyuer som ble organisert en måned etter de første store opptøyene for å hevne de første overgrepene mot kikuyuene. Denne leiren har om lag 1500 flyktinger. Folk i denne leiren fortalte helt hårreisende historier om hvilken brutalitet og bestialitet angriperne gjorde bruk av.

Rundt denne leiren som ligger i et befolkningsområde med kikuyu dominans, var det bygget et høyt gjerde, og i hvert hjørne var det høye vakttårn med lyskaster og bevåpnede vakter hver eneste kveld og natt. Grunnen var at flyktingene uten slik beskyttelse ikke var trygg.

Begge leirene i Naivasha var meget godt organisert og syntes å ha det aller meste av grunnleggende tjenester som flyktningene trengte som mat, helsetjeneste, vann og latriner mens barna fikk et organisert skoletilbud.

Nakuru

Etter Naivasha gikk turen videre til Nakuru der det også er to leirer. Den største har om lag 15 000 flyktninger og ligger i et område som landbruksorganisasjonene og kommersielle interesser bruker til den årlige store landbruksutstillingen. Nesten alle disse flyktningene er kikuyuer som kommer fra Rift Valley, og som har mistet alt de eide som gård og grunn og landbruksredskaper eller i andre tilfelle husvære, butikken eller verkstedet og alt innhold der. Også her var alt i leiren meget velorganisert.

Den andre leiren ligger inne i Nakuru sentrum på et stadionsområde og har knappe 2000 flyktninger og er som de andre meget godt organisert. Nesten alle er luover som lenge har bodd i denne byen som har mye industri, men som har et dominant flertall av kikuyuer. Flyktningene her ble ofre for kikuyuenes hevnaksjoner noen uker etter de første opptøyene, og her som i Naivasha var det mange beretninger om ekstrem brutalitet og bestialitet i atferden fra angriperne. Også her var det om nettene et sikkerhetsproblem for flyktningene.

Når leirene i Naivasha og Nakuru er så godt organisert og drevet skyldes det at Kenya Røde Kors i Nakuru har et regionkontor med bra tilgang på ressurser samt at man fryktet for hevnaksjoner og i noen grad kunne forberede innsats i tilfelle noe slikt skulle skje.

Molo

Molo ligger i et område av Rift Valley der folk opplevde lignende opptøyer og angrep på kikuyuene etter valget både i 1992 og 1997. Her er det en leir som er organisert av Kenya Røde Kors og to leirer som er knyttet til lokale menigheter. Vi besøkte Røde Kors leiren som også her var velorganisert, men den lå i en skråning med et vanskelig terreng med stein og fjellknauser.

De fleste flyktningene var kikuyuer, men noen hundre tilhørte Kisi stammen som i likhet med kikuyuene er bantu folk og jordbrukere.

Her kom opptøyene og angrepene mot kikuyuene og kisi folket 29. og 30. desember. Folk i leiren hevdet at disse angrepene var organisert og planlagt på forhånd av naboer som tilhørte Kalenjii folket og at det ofte var guttegjenger med gutter ned til 12 år som bevæpnet med pil (giftpiler) og bue og kniv og hjemmelagte bomber gjennomførte angrepene.

Timburo

Timburo er en landsby og et lokalt senter i landbruksområde ca 30 km fra Eldoret. Her er det en leir som Røde Kors driver, som da vi var der, hadde ca 3000 flyktninger.

I denne leiren så vi for første gang en materiell standard som var langt dårligere enn i de leirene som vi hadde besøkt tidligere. Røde Kors hadde ikke telt tilgjengelig i dette området da opptøyene og herjingene begynte 29. og 30. desember slik at flyktningene som kom fra områdene i nærheten ble bedt om å gå tilbake til sine nedbrente gårder og ta med seg tilbake

bølgeblikk plater og annet som de kunne finne i ruinene og som kunne brukes til improviserte husvære. Man fikk så tremateriale til et meget enkelt reisverk. Så ble bølgeblikk platene spikret på til vegger mens man trakk plastduk over til tak.

Det er hevet over tvil at dette er en meget utilstrekkelig nødløsning når regn- og kuldeperioden nå setter inn. Mange flere mennesker vil av denne grunn bli sjuke, og det har alt vært rapporter om utbrudd av kolera i disse leirene.

Burnt Forest

Denne leiren ligger ca 20 km fra Eldoret og som i Timburo i et landsby område med jordbruksfamilier rundt ute på den store sletta. Da vi besøkte leiren, hadde den ca 7000 flyktninger. Den materielle standarden var her om lag den samme som i Timburo, enkle reisverk, bølgeblikk og plastduk til tak. Årsaken var den samme. Men hadde ikke nok telt tilgjengelig, og man måtte improvisere andre og dårligere løsninger.

Ellers hadde man også her som i Timburo, mat, vann, latriner og skoletilbud, men lite med brensel.

Vi besøkte også enkelte bygdelag og gårder rundt leiren i Burnt Forest. I selve landsbyen Burnt Forest er de aller fleste bygninger som rommet butikker, verksteder og lignende og som tilhørte kikuyu familier ødelagt eller brent helt ned. Det samme gjelder for gårder som tilhører kikuyu familier i hele området rundt Burnt Forest. De er ødelagt, og alt av landbruksutstyr er enten stjålet eller ødelagt.

I de første dagene av januar fikk vi nyheten om kirkebrannen utenfor Eldoret der flere kvinner og barn ble brent i hjel. Vi besøkte kirken sammen med Røde Kors lederen som var den første som kom til stedet etter udåden. Det som skjedde, er en skrekkehistorie. En gjeng med arbeidsløse Kalenjin ungdommer som var engasjert av tradisjonelle ledere og politikere blant Kalenjin folket for de herjinger og den vold som fant sted, fikk greie på at mange kvinner, barn og eldre hadde gjemt seg i kirken som var en enkel landsens kirke laget av tradisjonell byggematerialer.

De omringet kirken, låste alle utganger, skvettet bensin på veggene og deretter på flere skumgummi madrasser som lå utenfor kirken. Disse ble kastet inn sammen med hjemmelagede brannbomber. Effekten var forferdelig. Litt mer enn 40 mennesker klarte å komme seg ut, mange sterkt forbrente og fire av dem ble drept umiddelbart. Inne i kirken brant 17 mennesker inne, alle kvinner og barn.

Eldoret

Så snart nyhetsmeldingen kom om kvelden 29. desember om at Kibaki hadde vunnet presidentvalget, startet opptøyene. De begynte med at gjenger av luover inne i byen angrep butikker og lignende som kikuyuer hadde, og ødela disse, men ingen ble drept i denne første runden.

Så kom aksjonene fra Kalenjin folket som opplagt var planlagt på forhånd. De var veldig omfattende og i løpet av et par døgn hadde Røde Kors i Eldoret en situasjon med ca 100 000 hjemløse internflyktninger, som trengte hjelp.

De begynte å sette opp en teltleir inne på det store utstillingsområdet til landbruksorganisasjonene og landbruksindustrien. I leiren var det, da vi var der, om lag 15 000 flyktninger, og selv om leiren er meget stor, var den her som ellers meget godt organisert og drevet.

Harde trusler og til dels ekstrem voldsbruk

I alle leirene snakket jeg og kollegaer jeg reiste med fra Røde Kors med mange mennesker, til sammen sikkert et par hundre. Det som var vårt gjennomgangstema i samtalene, var hvordan det hele hadde begynt.

Alle svar var entydige på flere punkt.

For det første begynte opptøyene og herjingene med en gang nyheten kom om at Valgkommisjonen hadde erklært Kibaki som president og Kibaki hadde avlagt presidenteden.

Inne i selve byen Eldoret var det luover som vent ovenfor som først begynte.

Men det som fulgte, ble i all hovedsak gjennomført av godt organiserte guttegjenger fra 12 år og oppover bevæpnet med pil (giftpiler) fra Kalenjin familiene i byen og i landsbyene og bygdelagene. De stormet inn på gårdsplassene til kikuyu og kisi familiene og kommanderte alle til å forlate gården med en gang. De som gjorde motstand ble angrepet og noen drept, og så snart de andre var ute av gårdstunet, ble alt inventar og alt av maskiner og verktøy stjålet. Deretter ble bygningene satt i brann som regel ved at hjemmelagede lokale versjoner av den såkalte Molotov Cocktailen (bensin på plastikk flaske med filler rundt flasken våte med bensin som ble påtent) ble brukt.

Den andre siden av historien som jeg fikk fra folk som tilhører Kalenjin var at det var deres egne politiske ledere og tradisjonelle høvdinge som ledet angrepene på bønder og andre som tilhørte kikuyu- eller kisi folket. Dersom familieoverhodet i en Kalenjin familie sa seg uenig i kravet om å avgi noen av sine sønner til angrepene, fikk vedkommende umiddelbart beskjed om at dersom han opprettholdt sin motstand, ville han selv bli drept og gården brent.

Det som videre synes ubestridelig var det ble betalt penger til de ungdommene som utførte udådene i Rift Valley, i byene Naivasha og Nakuru og i slumrådene Mathare Valley og Kibera i Nairobi.

Utdriving av familier og brenning av hus i Molo og Rift Valley ble betalt med mellom 20 og 50 kr. for natta.

Seinere i januar kom så kikuyuenes hevnaksjoner. De ble planlagt og i verksatt av kikuyu ledere, dels i Nakuru og Naivasha, dels i Nairobi, og alt tyder på at de leide inn medlemmer fra den beryktede Mumgiki sekten som består av fattige arbeidsløse kikuyu ungdommer. Den har sin organisatoriske styrke i slumområdene i Nairobi og ellers i fattig områder i sentralprovinsen (kikuyu land). Disse hevnaksjonene fra kikuyuenes side i Naivasha og Nakuru var ekstremt voldelige og bestialsk. Alle som deltok, fikk betalt. En kikuyu ungdom som kunne dokumentere at han hadde halshogd eller drept en luover ved kastrering, fikk ca 1000 kr for jobben.

Noe lignende gjaldt under opptøyene i slumområdene i Nairobi, i første rekke Kibera. Der var betalingen ca 40 kroner til hver ungdom for en natt med vandalisme.

Det gjelder for alle leirene jeg besøkte at folk i leirene snakket høyt og tydelig om hvem som både hadde utført herjingene og udådene og hvem som planla og fikk gjennomført dem. En gruppe politietterforskere av rimelig god standard vil ikke ha noen vansker med å skaffe fram en solid og pålitelig navneliste over de ansvarlige. Uten unntak omtales politiske ledere på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå som ansvarlige ledere bak opptøyene. De sørget for at fattige, arbeidsløse og rasende ungdommer ble leid inn for oppgaven.

En vandring i slumområdet Kibera i Nairobi

Kibera slummen har i dag noe over en million innbyggere og er antakelig det største slumområdet i Nairobi. De som bor her, kommer fra alle stammegrupper i Kenya.

Opptøyene her startet med det samme nyheten kom om at Kibaki igjen var president. Gjenger av luo ungdommer og andre gjenger av rent kriminelle gikk da umiddelbart til aksjon. Alle kikuyuer fikk ordre om øyeblikkelig å forlate sine fattige hjem, og dersom de ikke adlød, ville de bli drept.

Jeg vandret en dag i begynnelsen av mars sammen med gode kenyanske venner i vel tre timer i de områder av Kibera som ble verst rammet av herjingene. Vi møtte mange mennesker som ga uttrykk for et hovedsynspunkt, nemlig at det var bra at vi kom for å se fordi de politiske lederne ikke brydde seg om dem.

Jeg gikk en distanse på mange hundre meter gjennom et langt veitråkk med en bredde på et par meter. På den ene siden bodde det meget fattige luoer i meget enkle hus. Ingen av disse husene var ødelagt. På den andre siden av tråkket (det kan ikke kalles gate eller vei) hadde kikuyuer bodd, men her var alle husene mer eller mindre ødelagt. Mange mennesker hadde blitt drept eller skadd under ødeleggelsene. Det var kanskje 3-4 kikuyufamilier som hadde vendt tilbake for å prøve å bygge opp sine hjem igjen.

Likevel, ødeleggelsene i den fattigste delen av dette slumområdet var mindre enn hva jeg hadde fått inntrykk av da jeg i begynnelsen av januar fulgte med i nyhetene her hjemme.

I en annen del av Kibera som på folkemunne går under betegnelsen "The Middle Class Area" og der boligstandarden er noe bedre, hadde ødeleggelsen gått veldig utover felles institusjoner av ulike slag. 8 kirker var ødelagt der og andre steder i Kibera. Mange skoler og helseklinikker var ødelagt.

Kirken, skolen, barnehagen og helseklinikken til for eksempel "Springs of Life Lutheran Church i Kibera som har en norsk misjonsorganisasjon, samt amerikanske og finske som partnere, var sterkt ødelagt, og kirkens amerikanske prest anslo skadene til ca 5 millioner kr. Han fortalte også at folk i menigheten som var til stede da angrepet kom, var sikre i sin sak om at gjengen som angrep ikke hadde noen etnisk dominans, men var kriminelle som var leid inn for oppgaven.

Kibera har et stort markedsområde på 10-15 mål. Dette ble fullstendig svidd av. Men da jeg var der, var det nesten helt gjenoppbygget med norske nødhjelpsmidler bevilget via Strømmestiftelsen. Det samme gjaldt for husvære og aktivitetsområder for kvinner som

Strømmestiftelsen hadde maktet å hente ut av prostitusjonen og gi alternativ sysselsetting. Også her var det gjenoppbygging.

Mange av de som vi snakket med i Kibera, fikk spørsmålet om forhåndsplanlegging og organisering av opptøyene og ødeleggelsene. Alle svarte bekreftende på dette spørsmålet. Det samme gjaldt mht om ungdommene som gjennomførte herjingene fikk betalt. Daglønna var mellom 40 og 50 kr. Men på ledernivå var det snakk om langt større beløp. En hadde sett at ca 25 000 kroner ble overlevert fra en leder til en annen.

Mange fordrevne vil hjem igjen, men regjeringen gjør lite for å bistå

I de åtte leirene med til sammen ca 60 000 internflyktninger i Rift Valley som jeg besøkte i begynnelsen av mars, var holdningen hos flertallet at de likevel ville prøve å vende tilbake til sine hjem en gang til dersom de fikk virkelig sikkerhet, vanntette juridiske forsikringer akseptert av alle parter om at jordstykket som de eide, virkelig var deres, og i tillegg økonomisk støtte til gjenoppbygging.

Men så langt er lite gjort fra regjeringens side for å møtekomme disse kravene. Ingen nasjonal politisk leder har ennå (primo april) besøkt leirene. President Kibaki sier at regjeringen vil foreslå ca 3 milliarder kr. til støtte for internflyktninger som vender hjem, men pengene er ennå ikke bevilget, og det er et åpent spørsmål om regjeringen virkelig har disse pengene. Samtidig har myndighetene intet gjort for å få orden i de juridiske sidene ved eiendomsspørsmålet.

Fortsatt står tallet om mint 350 000 internflyktninger og kanskje så mange som 500 000, de aller fleste fra Kikujufolket, i følge Kenya Rød Kors. Denne organisasjonen som har det overordnede ansvaret for koordinering og gjennomføringen av nødhjelpsarbeidet, har også den beste oversikten. Kenya Røde Kors og mange andre hjelpeorganisasjoner gjør et fremragende arbeid for Kenyas hundretusener av fattige, ulykkelige flyktninger i eget land.

Rift Valley, stillhetens og dødens dal

En reise i disse dager gjennom Rift Valley, som ble hardest rammet av opptøyene etter valget, er en reise gjennom stillhetens dal. I landsbyene der Kikujufolket hadde det meste av småbutikker, var det nesten helt stille denne lørdag formiddagen da jeg reiste gjennom mens det normalt skulle ha vært mange mennesker og stor aktivitet. De fleste butikkene er plyndret og ødelagt, og på de fleste dører der husene står, er det et hengelås som bærer bud om at det kan bli lenge før det igjen er aktivitet der.

Dette betyr mange negative belastninger for menneskene som bor i området. Det blir ingen lett tilgang på enkle matvarer i hverdagen. Det blir ikke tilgang på redskaper, reservedeler til landbruksmaskiner, såkorn eller kunstgjødsel, bensin eller diesel.

Rift Valley Kenyas kornkammer. Matkrisen kommer

I Rift dalen finner vi det meste av Kenyas beste jordbruksområder og landets matkammer. 85 prosent av kornet som produseres i Kenya, kommer herfra. Mye av melka kommer herfra, men melkeproduksjonen i Rift Valley er også dramatisk redusert. Vanligvis dyrkes det også mye poteter, grønnsaker og frukt i Rift Valley, men det blir lite av denne sesongen.

Da jeg reiste gjennom området, var det like før den lange regntiden. Det burde ha vært en hektisk aktivitet ute på jordene med pløying, harving og såing, men det var stillheten som rådet på de fleste gårder. På mange av gårdene var alle bygninger brent, jordbruksredskaper og hundrevis av traktorer stjålet eller ødelagt

Timeglasset er nå tomt. Regntiden er kommet, og det regner voldsomt i deler av Kenya. Men det ble våronn med såing bare på et lite fåtall gårder, nemlig de som eies av bønder fra Kalenjin folket, eller de få som eies av storbønder, men denne siste gruppen har mistet mange av sine arbeidere. Det blir følgelig veldig lite høsting i august og september. Dermed bærer det i løpet av få måneder mot en alvorlig forsynings- og matkrise i Kenya.

I den politiske overklassen i Nairobi er det få som snakker om dette problemet selv om artiklene i avisene om den kommende matmangelen nå kommer stadig hyppigere.

Afrikansk solidaritet med flyktingene

Like etter at de verste opptøyene hadde lagt seg i begynnelsen av januar (8.januar), kom de første afrikanske lederne for å dele sin sorg og vise solidaritet med Kenyas fordrevne. Den første av dem alle var 85 år gamle Kenneth Kaunda, Zambia første president, og en av Afrikas store frigjøringsledere. Han hadde nattfly fra Johannesburg, gikk rett over i et fly fra Røde Kors tidlig på morgenen i Nairobi og fløy til Eldoret. Der brukte han hele dagen til å se det som var ødelagt og snakke med dem som var rammet av volden Han ba sammen med dem, og han gråt sammen med dem. Like etter kom Mosambiks tidligere president Chissano, Tanzanias tidligere Mkapa og Botswanas Masire. De ville også vise solidaritet og bidra til forsoning. Deretter kom det mange politiske ledere fra land i og utenfor Afrika.

Da opptøyene på nytt brøt ut i slutten av januar i Naivasha og Nakuru da den hemmelige kikujusekten Mumgiki gjennomførte sine hevnaksjoner mot luoer og andre, var FNs tidligere generalsekretær Kofi Annan og hans medarbeidere, Tanzanias tidligere president Benjamin Mkapa og Graca Marchel, tidligere førstedame både i Mosambik og Sør Afrika, på plass i Nairobi. De dro med en gang til Nakuru mens hus fortsatt brant for å bidra til å stanse opptøyene og volden. Annan ga sin appell om stans i voldshandlingene det sterkeste mulige innhold.

Kofi Annan og hans støttespillere som fikk fredsavtalen på plass, er hos vanlige folk i Kenya de store heltene som i det minste foreløpig berget landet fra totalt kaos, og mange snakker om at Annan fortjener en ny Nobels fredspris.

Skremmende politisk likegyldighet

Når dette leses (primo april), har ennå ikke en nasjonal politisk leder satt sin fot i en eneste flyktingleir, men president Kibaki har vært en kort tur i byen Eldoret. Det snakkes nå i Nairobi om at et slikt besøk fra president Kibaki og statsminister Odinga skal ha første prioritet så snart den nye nasjonale enhetsregjeringen er dannet, men det kan ennå ta noen uker.

Den meget dyktige generalsekretæren i Kenyas Røde Kors, Abbas Gullet gjorde et forsøk i slutten av januar på å få president Kibaki og statsminister Odinga til sammen å dra på en besøksrunde til noen av leirene, men han mislyktes, antakeligvis fordi Kibaki da ikke ville reise sammen med Odinga.

Gullets kommentar er at han synes dette er trist og skuffende. En kenyansk hjelpearbeider i Nakuru var hardere i språkbruken: ”Min forakt for de politiske lederne i Nairobi er nå så stor at jeg ikke tror jeg ville kunne makte å være til stede om de kommer”.

Det er mitt inntrykk at stadig flere kenyanere deler denne oppfatningen. Ett er i hvertfall sikkert; i flyktningleirene er opplevelsen at politikerne i Nairobi i ikke bryr seg, og det skaper bare mer fortvilelse, mer sinne og mer politikerforakt.

Politikerne i Nairobi, verdens best betalte politikere

Det politiske ledersjiktet i Nairobi, uansett parti, etterlater i svært mange tilfelle et inntrykk av politisk likegyldighet i forhold til den krise Kenya er oppe i, som er meget skremmende.

I disse dager er de mest opptatt av hvem som skal bli statsråder i den nasjonale samlingsregjeringen mens de med dyre klær, beveger seg i dyre biler mellom parlamentet og Nairobis fine restauranter. Der spiser de dyre lunsjer og middager med god vin og champagne til. Regningen overlater de til Kenyas fattige skattebetalere.

Det er ennå ikke godt kjent ute i verden, men det er et faktum at Kenyas folkevalgte politikere antakeligvis er de best betalte politikere i verden. Presidenten har en lønn og andre goder som er større enn kongen i rike Norge. Statsministeren og hans statsråder vil ha en samlet formell avlønning som statsråder og medlemmer av parlamentet med kjøpekraften i Kenya tatt i betraktning som er 3 til 4 ganger større enn det Jens Stoltenberg og Co har i verdens rikeste land. For medlemmer av Kenyas parlament gjelder det samme, de har lønn og andre goder som kjøpekraften tatt i betraktning, ligger 3 til 4 ganger høyere enn hva våre stortingspolitikere har.

Alt dette er fordeler som parlamentets medlemmer gjennom egne vedtak har gitt seg selv de siste 5 årene. I tillegg kommer at topp skiktet i embetsverket også er meget godt avlønnet.

Dette skjer i et land med en økonomi og et BNP som er omtrent 1/16 del av den norske, eller om lag på størrelse med Bergen kommune. Den samlede skatteinntang i Kenya i fjor var på ca 36 milliarder kr. som er mer enn en fordobling av hva den var for 5 år siden. Men dette beløpet alene er ikke nok til å dekke inn de samlede utgifter for den regjering på 40 medlemmer som nå planlegges oppnevnt

Dersom vi også tar med i vurderingen hvem som eier jord i Kenya, så er det slik at noen hundre familier eier mesteparten av den beste jorda, og på toppen i denne gruppen finner vi Kenyatta familien, deretter Moi familien og så dagens president Kibaki og hans familie.

Samtidig har halvparten av landets innbyggere, eller om lag 18 millioner mennesker, en inntekt som er mindre enn 20 kroner dagen.

Kenya har både i en afrikansk og en global sammenheng en materiell ulikhet mellom de få på toppen i samfunnspyramiden og de mange på bunnen som er helt ekstrem. Dersom man gjennomførte en omfattende omfordeling av jord og inntekter til fordel for de mange millioner fattige i Kenya, ville man kunne komme langt i bestrebelsene på å løse landets store fattigdomsproblem.

Vanlige folk viser solidaritet med de fordrevne og hjemløse

Jeg har ennå ikke sett i noen kenyansk avis at en eneste av Kenyas nasjonale politikere har gitt en krone til Kenya Røde Kors eller andre hjelpeorganisasjoner for deres arbeid blant internflyktingene.

Men når det gjelder det å dele med de ulykkelige internflyktingene, er heldigvis innstillingen en annen hos de aller fleste vanlige kenyanere enn den man finner hos flertallet av landets politiske ledere. I Naivasha og Nakuru der det fortsatt er aktivitet på gårdene rundt flyktingleirene, kommer småbøndene daglig med grønnsaker, potet og frukt som de gir som gaver.

Mange industriledere og foretningsfolk støtter hjelpearbeidet enten ved pengegaver, mat eller utstyr av ulike slag.

Kirkene og andre religiøse samfunn er også meget aktive.

Kenya Røde Kors har ca 30 000 trente og dyktige frivillige, og mange hundre av dem jobber nesten gratis i leirene. Kenya Røde Kors mottar daglig små og store pengebidrag fra folk over hele landet.

NB. Sluttmerknad.

Denne rapporten/artikkelen er skrevet på basis av en reise jeg med støtte fra Forum for utvikling og miljø, gjorde i Kenya i de to første ukene av mars. Jeg var så heldig å få bli med Kenya Røde Kors på besøk i 8 av de flyktingleirene som de driver og som er omtalt ovenfor. Deretter har jeg daglig fulgt i den politiske utvikling i landet.

40 dager etter at de to parter Kibaki og PNU og Odinga og ODM undertegnet fredspakten som Kofi Annan og hans partnere ba partene godta, krangler de to parter fortsatt og høyere enn noen gang om regjeringen størrelse og sammensetning. Det er et skremmende politisk spill som foregår med fred og stabilitet for Kenyas folk som innsats.

Kenya befinner seg i sannhet fortsatt på kanten av stupet.

(Halle Jørn Hanssen, 8. april 2008)